

CHAI PENGCHENG. Art-style competence of music teacher as complex of professional knowledge and abilities.

In article the pedagogical sense of art and style competence of future music teacher is considered. This competence is treated as a complex of properties of the personality which consists of empirical and theoretical knowledge, rational and art and creative abilities.

Keywords: *art style, competence, music teacher, knowledge, abilities.*

Шахматова Т. В.
ПВНЗ “Європейський університет”
Нікопольська філія

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті обґрунтовано актуальність і ефективність використання міжпредметних зв'язків в навчанні української мови для майбутніх фахівців економічного профілю.

Ключові слова: *міжпредметні зв'язки, українська мова, економічна освіта, активізація пізнавальної діяльності, науковий кругозір, засіб сплкування, генетичний зв'язок, стилі, функціоанальні зв'язки, позааудиторна робота.*

Нові ринкові умови вимагають нового універсального типу працівника – ініціативного, самостійного, конкурентоспроможного, здатного успішно реалізовувати свою діяльність в нових економічних умовах. Успішно виконати поставлені завдання може лише обізнаний у цій сфері професіонал, який володіє усним і писемним мовленням. Адже досягти досконалості в роботі, успіхів у житті без знання мови неможливо. Виникає проблема формування компетентного спеціаліста, який володів би загальною культурою, в тому числі, державною мовою.

Засвоєння кожної науки вимагає не тільки системи знань, а й умінь встановлювати зв'язки між навчальним матеріалом з різних предметів, осмислити їх діалектичний розвиток. Встановлення таких зв'язків на заняттях з мови є актуальною проблемою сучасної методики.

Метою дослідження є визначення сутності та змісту міжпредметних зв'язків в навчанні української мови майбутніх фахівців економічного профілю.

У ряді наукових праць (І. Дроздова, Г. Коваль, Т. Космеда, В. Михайлюк, Л. Ставицька, О. Черемська, Н. Шумарова) відзначається, що міжпредметні зв'язки формують у студентів світогляд, розширюють їх кругозір, виховують пізнавальні інтереси, сприяють глибокому засвоєнню знань та виробленню мовленнєвих умінь та навичок.

Однак, незважаючи на значну увагу, що приділялась дослідженню ролі та місця міжпредметних зв'язків у навчанні української мови, проблема пошуку оптимальних форм та шляхів формування мовної компетентності студентів економічних вузів ще не знайшла свого остаточного вирішення.

Відбираючи можливі напрями міжпредметних зв'язків української мови з іншими предметами з метою стимулювання пізнавальної діяльності студентів, тісного зв'язку навчання з життям, важливо встановити форми і види цих зв'язків, виділити ті з них, які найкраще допоможуть виконати це завдання. Тому кожен розділ курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)” потрібно наситити певним міжпредметним матеріалом, який буде сприяти поглибленому розумінню явищ, що вивчаються, розширенню кругозору студентів, формуванню у них умінь застосовувати суміжні знання з інших предметів.

Викладачі повинні найчастіше здійснювати зв'язки української мови з економічними дисциплінами. Однак, як показує практика, цього замало. Потрібна системна робота щодо здійснення міжпредметних зв'язків під час навчання української мови.

Університетська програма потребує комплексного розв'язання цієї проблеми. Міжпредметні зв'язки виступають як дидактична умова, що сприяє піднесенню рівня науковості і доступності навчання мови, посиленню пізнавальної діяльності студентів, поліпшенню якості знань і навичок.

Ефективність міжпредметних зв'язків буде забезпечуватися загальним предметом навчальної діяльності студентів – засвоєнням основ наук; комплексною реалізацією загальних навчально – виховних завдань і змістом дисциплін, їх програмами; системою активізації пізнавальної діяльності студентів.

Основні напрями – навчаючий, розвиваючий, виховуючий – повинні пронизувати весь зміст економічної освіти і реалізовуватись у процесі навчання через навчально – виховні завдання, обумовлені роллю і місцем української мови серед інших предметів. Виділяємо такі завдання:

1. Забезпечення студентами успішного засвоєння знань про мову.
2. Використання відповідних методів і прийомів.
3. Формування навичок практичного користування мовою у повсякденному житті та будь-якій мовній ситуації.
4. Формування інтелектуальних умінь і навичок та розширення ерудиції.
5. Послідовне та активне здійснення виховання студентів, формування в них наукового кругозору та розуміння мови як засобу спілкування.

Виконання цих завдань зумовлене метою вивчення мови і формування мовленнєвих умінь і навичок, змістом міжпредметного матеріалу, часом і формами його використання.

Виходячи з цього, зв'язки української мови з іншими предметами можуть мати таку схему (Рис. Міжпредметні зв'язки).

Як видно зі схеми, міжпредметні зв'язки конкретизують роботу викладача, пронизують всі види і форми навчальної діяльності. Вони є органічною частиною всього навчального процесу і забезпечують систематичність у засвоєнні знань, умінь і навичок.

Українська мова генетично пов'язана з історією будь-якої галузі людських знань. Визначаючи її зв'язки з іншими предметами, треба мати на увазі насамперед ті з них, які допомагають з'ясувати походження та існування різних фактів мови, глибше розкривають їх суть і особливості. Такі зв'язки називають генетичним або зіставними.

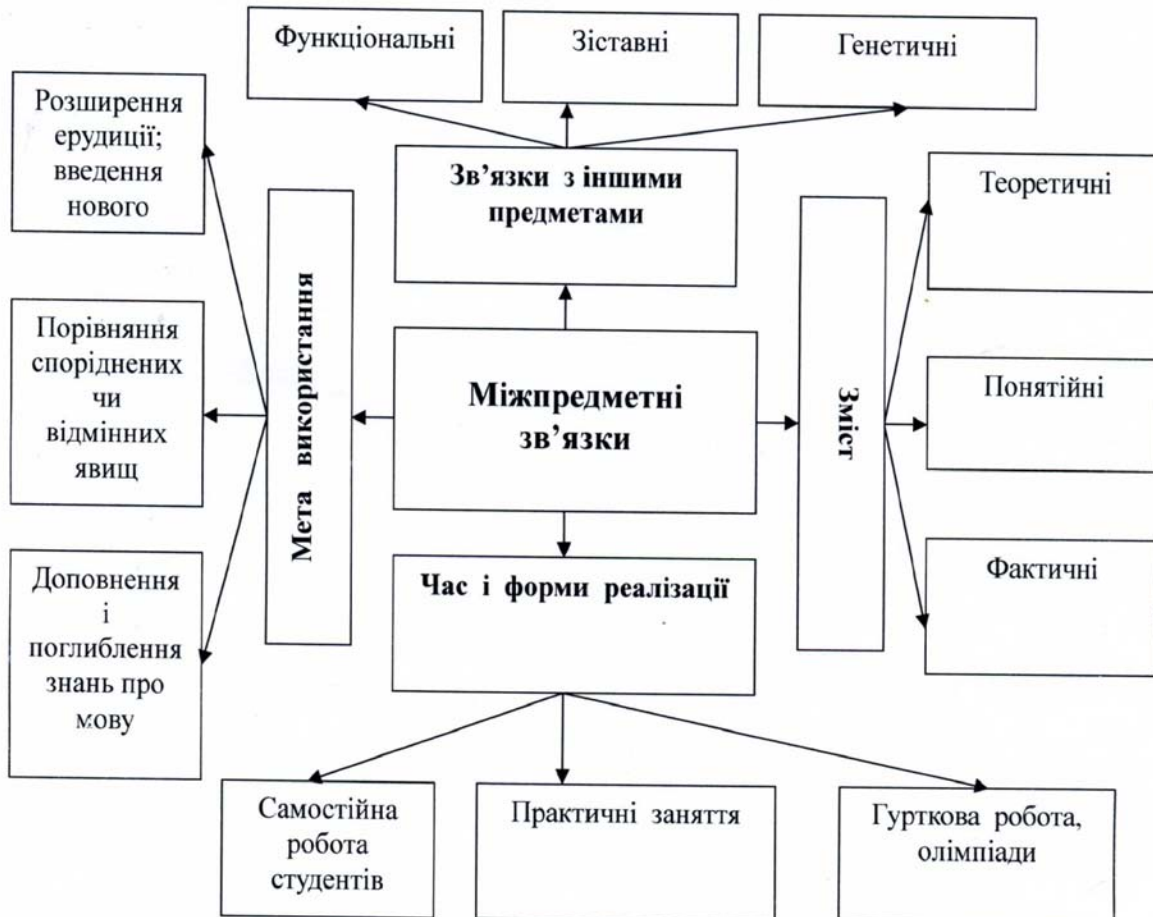

Рис. Міжпредметні зв'язки

Генетичні зв'язки дають словесний, змістовий матеріал для розкриття закономірностей творення тих чи інших слів, тлумачення їх значень. Так, наприклад, розкриваючи походження понять, що позначаються словами: аудит, аудитор, аудиторський; бізнес, бізнесмен; підприємство, підприємець; стан, становище; економний, економічний і т.д., звертаємося до словника економічних термінів. З'ясовуючи етимологію слів менеджмент, менеджер використовуємо історичні факти. У цій роботі варто пам'ятати, що розкриття значення, походження і навіть уживання того чи іншого слова вимагає використання міжпредметного матеріалу.

Різновидом генетичного зв'язку є зіставний зв'язок, який виражається у зіставленні і порівнянні фактів і явищ української мови з російською або іншими мовами. Це зумовлене схожістю об'єктів вивчення. У методиці давно

вже приділяють увагу спостереженню і порівнянню явищ однієї мови з іншою. Дотримання взаємозв'язку у викладанні двох мов – української і російської – стало дидактичним принципом, який активно використовується у практиці викладачів. При зіставленні однакових понять або явищ можна поставити такі запитання: що спільного й відмінного в графіці української і російської мов? Які звуки вимовляються однаково? Чому слова корпорація, маркетинг, інформація, делегація зрозумілі людям різних національностей?

Залучення фактів інших мов, вихід за межі навчального підручника необхідні, якщо для з'ясування певного явища потрібен широкий фон.

Українська мова перебуває в контакті з усіма іншими предметами, оскільки ті оперують текстами. Ці зв'язки розкривають функції мовних засобів у різних стилях, їх називають функціональними. Порівнюючи й аналізуючи тексти різних стилів, студенти краще засвоюють їх лексичні, морфологічні і граматичні ознаки. Зіставлення текстів різних стилів допомагає розкрити частотність мовних одиниць у тому чи іншому стилі, їх стилістичну вмотивованість. Так, тексти наукового стилю конкретизують зміст, називаючи ознаки, якості предметів, понять, явищ, а в офіційно-діловому вимагають документації тверджень, точності формулювань, не припускають двозначності і тлумачення змісту.

Функціональні зв'язки активно встановлюються як при вивченні теоретичного матеріалу, так і під час час формування навичок. Вони забезпечують функціонально-стилістичне спрямування у навчанні української мови (табл.).

Таблиця

Функціонально-стилістичне спрямування у навчанні української мови

<i>Українська мова</i>		<i>Ділові якості</i>
Застарілі слова, діалектизми	Історія	Відповідальність, чесність, активність, акуратність, працелюбність, наполегливість
Економічні та бухгалтерські терміни	Бухгалтерський облік і аудит, економіка підприємства, фінанси	Комунікабельність, виконавська дисципліна, здатність до виправданого ризику, аналітичність мислення, високий рівень працездатності.
Іншомовні слова, пунктуація, стилістика, практична риторика	Менеджмент	Вести людей за собою, вміння говорити, сумлінність, виконавська дисципліна, лідерство, оптимізм, чесність, відвертість, впевненість,

Українська мова		Ділові якості
		компетентність, храбрість, акуратність, ініціативність, професіоналізм, розсудливість, працелюбність.
Іменні частини мови, словосполучення і речення, орфографія, складноскорочені слова.		
Складні прикметники, відмінювання числівників, відмінювання іменників, написання великої букви.		
Орфографія, пунктуація, синтаксис, фразеологія.		

Мета міжпредметних зв'язків може залежати від змісту й обсягу міжпредметного матеріалу, ступеня спорідненості предметів чи функціонування мовних одиниць.

Найчастіше ця мета реалізується у трьох різновидах:

1. Для поповнення і поглиблення знань про мову, удосконалення мовленнєвих умінь і навичок.

2. Для порівняння і зіставлення споріднених або відмінних мовних факторів, явищ.

3. Для розширення ерудиції студентів, включення нових відомостей про мову.

Лексико-стилістична робота на уроках української мови теж часто потребує використання міжпредметного матеріалу. Завдання можуть бути різні:

1. З текстів підручників економіки, фінансів та ін. виписати 10-15 слів професійної лексики, з'ясувати їх значення.

2. Розподілити слова з галузі певної науки на споконвічно українські і запозичені.

3. З'ясувати значення слів (омонімів, синонімів, неологізмів).

4. У тексті офіційно – ділового стилю виправити помилки в оформленні реквізиту “дата”, “підпис”, “адресат”.

Так, під час вивчення лексики можна використати такі завдання:

1. Що означають слова відсоток і процент? Коли вони вживаються?

2. З'ясувати значення слів – термінів: реєстр, дохід, дебет, резерв, стаж, кредит, сальдо, кошти, актив, аперія, експорт, бізнес, аудит, імпорт, факс.

Вивчаючи тему “Числівник”, пропонуємо студентам такі запитання і завдання:

1. Як можна змінити форму запису числівників у нижче поданих прикладах.

Постачальник відвантажує замовнику продукцію:

- першого сорту – 50%;
- другого сорту – 30%;
- третього сорту – 20%.

Акт складено у трьох примірниках:

- перший примірник – директору заводу;
- другий примірник – головному бухгалтеру;
- третій примірник – начальнику цеху.

2. У поданому нижче тексті записати числівники словами та визначити групи числівників за значенням. Приватне підприємство “Пектораль” має 1200 гектарів землі. Минулого року було зібрано на 80 центнерів зерна кукурузи з гектара, по 4 – ячменю, 26 – соняшнику. Механізатор заробляє по 3500 – 4200 тисяч гривень. В агрокооперативі “Славутич” працює 468 чоловік. Торік тут одержали 840 тисяч гривень чистого прибутку. Вартість майнового комплексу – 40 млн. 963 тис. гривень.

Зв'язки української мови з іншими предметами здійснюються насамперед на заняттях. Досвід показує, що найчастіше вони встановлюються у формі розповіді або коментарів у ході бесіди; під час вивчення нового матеріалу, зокрема при з'ясуванні теоретичних питань; під час виконання вправ лексичного, етимологічного, стилістичного характеру або самостійних завдань; доповідей на теми економічного, суспільного, політичного характеру.

Використання міжпредметних зв'язків на заняттях української мови у вигляді дидактичного матеріалу практично має безмежні можливості. Вправи, побудовані на текстах з різних предметів, викликають інтерес у студентів, активізують їхню увагу, вносять елементи новизни й зацікавленості та посилюють інтерес і до того предмета, з якого беруться приклади.

До прикметника, як і до інших частин мови, в професійному, діловому мовленні ставляться дві обов'язкові вимоги: вживання його повинно бути вмотивованим і відповідати орфографічним, граматичним, лексичним, стилістичним, акцентологічним нормам української літературної мови.

Наприклад, завдання міжпредметного характеру до розділу “Прикметник” може бути таким:

- Якою ви хочете бачити нашу Україну через 10-15 років?
- Чого Ви особисто хочете досягти в житті?
- Що зробити для держави?

У позааудиторній роботі обсяг міжпредметних зв'язків можна значно розширити: міжпредметні гуртки, олімпіади тощо.

Висновок. Отже, вихід за межі власне мовних фактів, залучення до вивчення мови матеріалу інших предметів сприяє використанню студентами

різноманітного позамовного матеріалу, розширює їх світогляд, розвиває ерудицію і мовну культуру, виховує у них грамотність.

Підсумовуючи зазначимо, що матеріал статті не вичерпує всіх аспектів проблеми, яка розглядається. Перспективи подальших наукових пошуків у даному напрямку вбачаємо в дослідженні питання креативної інформації при самостійній роботі студентів.

Використана література:

1. Дроздова І. Мова і мовлення як засоби формування індивідуальної професійної свідомості в умовах переходу до інформаційної цивілізації / І. П. Дроздова // Педагогіка і психологія. – 3 (68)10. – Вид-во “Педагогічна преса”. – С. 91-99.
2. Дроздова І. П. Професійний дискурс і мовна особистість студента ВНЗ нефілологічного профілю / І. П. Дроздова // Вісник Лівівського університету. – Сер. філол. – Вип. 50. – 2010. – С. 212-221.
3. Коваль Г. П. Методика викладання української мови / Г. П. Коваль, М. І. Деркач, М. М. Наумчук. – Вид. 2-ге, доопрац. і доповн. – Тернопіль : Рівненський держ. гуманіст. ун-т. – 2008. – 230 с.
4. Космеда Т. А. Мовна спроможність, комунікативна компетенція, мовна особистість як проблемні питання сучасного українського мовознавства / Т. А. Космеда // Лінгвістична палітра : зб. наук. праць з актуальних проблем лінгвістики (за заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко). – Х., 2009. – С. 129-140.
5. Михайлюк В. О. Українська мова професійного спілкування : навчальний посібник. – К. : Вид-во “Професіонал”, 2005. – 496 с.
6. Ставицька Л. Суржик: суміжна мова, комунікація / Л. Ставицька, В. Труб // Українсько-російська двомовність. Лінгвосоціокультурні аспекти : зб. наук. праць. / Ін-т укр. мови НАН України. Відділ соціолінгвістики : за заг. ред. Л. Ставицької. – К. : Унів вид-во “ПУЛЬСАРИ”, 2007. – С. 31-121.
7. Черемська О. С. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. / О. С. Черемська, Г. Г. Гайдамака, В. Ф. Жовтобрюх. – Х. : Вид-во ХНЕУ, 2009. – 224 с.

ШАХМАТОВА Т. В. Межпредметные связи в обучении украинского языка будущих специалистов экономического профиля.

В статье обоснована актуальность и эффективность использования межпредметных связей в обучении украинскому языку для будущих специалистов экономического профиля.

Ключевые слова: *межпредметные связи, украинский язык, образование, активизация познавательной деятельности, научный кругозор, средство сплкування, генетический связь, стиле, функціоанальни связи, внеаудиторная работа.*

SHAKHMATOVA T. V. *Shahmatova Interdisciplinary communication in ukrainian language learning future experts economic profile.*

In the article the relevance and effectiveness of interdisciplinary connections in teaching Ukrainian language for future professionals economics.

Keywords: *interdisciplinary ties, Ukrainian, economic education, increased cognitive activity, scientific outlook, means splkuvannya, genetic connectivity, the styles funktsioanalni ties, extracurricular work.*